

ภาพข้อมูลแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่
ภาพถ่ายบางกะมา

ข้อมูลทั่วไป

- 1.ชื่อแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม “บางกะมา”
- 2.ที่ตั้งแหล่งเรียนรู้/ที่อยู่วิทยาการ ตั้งอยู่ หมู่ 1 หมู่บ้านโป่งกระทิงบน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 089-095-9126
- 4.ช่องทางการติดตามอื่นๆ facebook บางกะมา
- 5.ผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงาน นางสาวสุวรรณา พิริยะพล (ครู ศกร.) โทรศัพท์ 064-9511908
- 6.แหล่งเรียนรู้มีระยะทางห่างจากถนนเส้นหลัก 5 กิโลเมตร
7. พิกัด ละติจูด-ลองจิจูด ของแหล่งเรียนรู้ 13.2848567,99.4838129
- 8.พิกัด GPS ของแหล่งเรียนรู้ 13.2848567,99.4838129
- 9.การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เดินทางโดย รถจักรยานยนต์,รถยนต์
- 10.แหล่งเรียนรู้มีพื้นที่รองรับสำหรับจัดกิจกรรม จำนวน 500 คน
- 11.พื้นที่สำหรับจอดรถในแหล่งเรียนรู้ อย่างน้อย 50 คัน
- 12.จุดบริการห้องน้ำ จำนวน 5 ห้อง
- 13.โต๊ะ จำนวน 5 ตัว เก้าอี้จำนวน 100 ตัว

สรุปสาระสำคัญของแหล่งเรียนรู้

ประวัติความเป็นมา

บ้านบางกะมา ตั้งอยู่ในตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน โดยบรรพบุรุษได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ป่าต้นน้ำบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี และดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายบนพื้นฐานของการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล ทั้งการทำไร่หมุนเวียน การหาของป่า การปลูกพืชพื้นบ้าน และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนเกิดเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชุมชนกะเหรี่ยงบางกะมา ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและการดำรงวิถีชีวิตดั้งเดิม บ้านบางกะมาจึงได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมชาติพันธุ์ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผู้มาเยือนสามารถเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง การทำเกษตรแบบดั้งเดิม การใช้ประโยชน์จากป่า อย่างยั่งยืน การทอผ้า งานหัตถกรรม และประเพณีสำคัญที่ยังคงปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ ลานวัฒนธรรมชุมชนบ้านบางกะมา ซึ่งก่อตั้งขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540–2543 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรมกะเหรี่ยง โดยเฉพาะประเพณี ผูกแขนเรียกขวัญกินข้าวห่อ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้สนใจจากภายนอกได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ยังใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม บุญข้าวใหม่ การแสดงศิลปวัฒนธรรม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี

อีกหนึ่งแหล่งเรียนรู้สำคัญคือ **สำนักสงฆ์บางกะมา** ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นที่สูงของชุมชน เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่สงบ และเป็นจุดศึกษาธรรมชาติที่เชื่อมต่อกับผืนป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ผู้มาเยือนสามารถเรียนรู้ทั้งด้านศาสนา ระบบนิเวศ และความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตของชุมชนกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ในพื้นที่เดียวกัน ปัจจุบัน บ้านบางกะมาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของจังหวัดราชบุรีสำหรับนักเรียน นักศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และประชาชนทั่วไป ในการศึกษาวิถีชีวิตชาติพันธุ์กะเหรี่ยง การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งนับเป็นต้นแบบของชุมชนที่สามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเข้มแข็ง

ความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้

นายชยวุธ จันทร ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี(ในอดีต) พร้อมส่วนราชการ เดินทางไปยัง บ้านบางกะมา ต.บ้านบึง อ.บ้านคา จ.ราชบุรี ซึ่งเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่ยังคงดำรงวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ที่พึ่งพาอาศัยอยู่กับธรรมชาติด้วยการรักและเคารพ โดยจะบ่งชี้ได้จากความเชื่อ เช่นก่อนการเพาะปลูกจะมีการไหว้ขอขมาต้นไม้ ว่าที่ผ่านมาได้ทำการล่วงเกินอะไรบ้างเพื่อให้คุ้มครอง ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ผลผลิตสมบูรณ์ ซึ่งประเพณีนี้บ่งบอกว่า ชาวกะเหรี่ยงจะต้องดูแลรักษาธรรมชาติ ไม่เช่นนั้นธรรมชาติก็จะลงโทษ ทั้งนี้การลงพื้นที่ในครั้งนี้เพื่อสำรวจเส้นทางในการเตรียมพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โอกาสนี้ได้นำเครื่องอุปโภค บริโภค จากสำนักงานกาชาดจังหวัดราชบุรีมอบให้กับชาวบ้านด้วย

โดยผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี เปิดเผยว่าบ้านบางกะมาแห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางนิเวศวิทยาที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี แต่จะพัฒนาให้ชุมชนได้บริหารจัดการเองด้วยการนำเสนอวิถีชีวิตและธรรมชาติที่สามารถอยู่ด้วยกันอย่างกลมกลืน สำหรับบ้านบางกะมา คำว่า "บางกะมา" เป็นภาษากะเหรี่ยงแปลว่า "หนองน้ำหรือสระน้ำ"มีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ 32 ครัวเรือน 125 คน ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรพืชไร่ เช่นสับปะรด ข้าวไร่ และปัจจุบันสามารถปลูกต้นอะโวคาโดเป็นพืชที่สร้างรายได้ยอดดี ส่วนช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคมของทุกปี บนเขารากลิ้ง บ้านบางกะมาจะมีนกเงือกบินมาจับคู่กันและหากินในบริเวณผืนป่านี้จำนวนมาก หากอยากดูต้องเดินทางระยะเวลากว่าสองชั่วโมงไปยังผารากลิ้ง หรือผานกเงือก ที่มีความสูงเกือบ 800 เมตรจากระดับน้ำทะเล ขณะที่กลุ่มรักนกเงือก บ้านบางกะมาให้ข้อมูลว่านกเงือก ถือเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักและความซื่อสัตย์ หากพบนกเงือกที่ไหน แสดงว่าที่นั่นยังคงเป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ที่ "ผานกเงือก" นี้ เราสามารถพบเห็นนกเงือกได้ประมาณ 4 สายพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรียังกล่าวอีกว่า ในปี 2528 มีผู้คนขึ้นมาทำไร่บนบ้านบางกะมา โดยปี 2525 ก็เริ่มมีคนขึ้นมาอยู่บนนี้แล้ว จากเดิมที่ขึ้นๆลงๆ จากด้านล่าง ชาวบ้านขึ้นมาทำไร่จริง ปลูกข้าวไร่ ปลูกสับปะรด เตี้ยวันพืชที่ปลูกทั่วไปแทบทุกบ้านคือโอโวคาโด ซึ่งทำรายได้ให้ชาวบ้านดีทีเดียววิถีกะเหรี่ยงมักไร่หมุนเวียน โดยเขาจะปลูกพืชในที่ดินบางแปลง และปล่อยให้ที่ดินบางแปลงทิ้งร้างไว้ 2-3 ปี พอพื้นความสมบูรณ์ก็จะหมุนเวียนกลับมาปลูกสลับแปลงกัน บ้านบางกะมามีชาวบ้านที่ได้เลขที่บ้าน รวม 36 ครัวเรือน จำนวน 124 คน และคนมีที่ทำกินบนนี้แต่บ้านอยู่ด้านล่างเขาอีก 50 ครัวเรือน ช่วงเดือน สค-กย มีประเพณี "เรียกขวัญกินข้าวห่อกะเหรี่ยง" ช่วงวันพระสุดท้ายของเดือน9 ปีนี้งานจะตรงกับวันที่ 8-9 กย 61 ฟัน้องกะเหรี่ยงที่อยู่อื่นๆ จะกลับมา

รวมกัน จากที่นี่สามารถเดินไปชมระบบนิเวศน์ที่ผารากกิ่ง หรือผานกเงือก โดยทางชุมชนร่วมกับอำเภอและอุทยาน
กำหนดจัดงาน “ท่องเที่ยวหมู่บ้านกะเหรี่ยงบางกะมา ผานกเงือก” มีโปรแกรมแบบ 1 วัน ให้ลงทะเบียนที่ด้านล่างตรง
หน่วยป้องกันรักษาป่า (รป.4) ชาวบ้านจะจัดรถให้บริการรับ/ส่ง นทท. จากด้านล่าง ส่วนด้านบนมีเรือนกะเหรี่ยงจำลอง
การแสดงวิถีชีวิตกะเหรี่ยง เช่น ทำหมีสัตว์ ซึ่งเป็นธัญพืชเช่นงาดำ งาขาว ต้มกับข้าวเหนียวและเกลือเก็บไว้ทานได้นานๆ ,
นิทรรศการนกเงือก, สินค้าเกษตร เช่น โอโวกาโต้ , ข้าวเหนียวหมูปอด, จุดเซลฟี การเดินชมนกเงือกมีตัวแทนกลุ่มเป็น
ไกด์นำชมกลุ่มละ 5 คน พร้อม จนท. อุทยานฯเดินเท้าไปชม ทานข้าวบนผา 1 ชม. แล้วเดินกลับมาซื้อปิ้งสินค้าท้องถิ่น
อัตรา 300 บาท (รวมค่าบริการรถและไกด์) ส่วนแบบ 2 วัน 1 คืน ราคา 1,500 บาท จะเปิดให้จองล่วงหน้าและโอน
2/3 ของค่าบริการ (ราคารวมรถบริการ,เต็นท์พักค้าง, ห้องน้ำสุขา,รปภ.) มากพอขึ้นมาจะได้ชมวิถีชีวิตชาวไทยเชื้อสาย
กะเหรี่ยง และนิทรรศการในช่วงเย็นมีลานวัฒนธรรมกะเหรี่ยง เช่น รำกองก่องแก้ว ซึ่งเป็นชื่อของนกชนิดหนึ่ง การรำรำนี้นี้
แสดงถึงการเกี่ยวพาราสี,รำเจอปานิว ซึ่งเป็นนิทานสอนเด็กแปลงเป็นเพลงรำ,รำพาดข้าวที่ใช้เล่นช่วงเกี่ยวข้าวไร่,รำ
กระตบไม้,การเดินหาหย่าง,เป่าแคนกะเหรี่ยง ฯลฯ อัตรานี้รวมอาหารเย็นแบบกะเหรี่ยง เช่น แกงข้าวคั่วไก่ (เจิ้งเกียง) ใส่
แตง หยวก หน่อไม้,ไก่ต้มเค็ม (ช้างตังเซ่ง), แกงหวาย ,แกงไข่ม้วน,คั่วแห้งขมิ้น ยอดรวมกรุ๊ปพักค้างต่อวันรับแค่ 30 ท่าน
ส่วนแบบเช้ามา/เย็นกลับ ก็รับเพียง 30 คน ตื่นเช้า 6.30 น. มีของให้ใส่บาตรพระ พอ 7.00 น. ทานอาหารเช้า เวลา
8.00 น. เดินเท้าไปชมนกเงือก นอกจากนี้ยังมีกลุ่มทั่วไป คือมาเที่ยวได้ตลอดวัน เปิดให้บริการ 7.00-17.00 น. แต่ไม่
อนุญาตให้เดินเท้าไปชมนก สามารถเที่ยวได้รอบๆหมู่บ้านเท่านั้น นกเงือกที่อุทยานไทยประจันฯ มี 5 ชนิด คือ นกกก
(กะฮัง) เป็นนกตัวใหญ่สุดที่บินได้, นกแก๊ก,นกเงือกกรมช้าง , นกเงือกสีน้ำตาล, นกกกรมช้างปากเรียบ (ชนิดนี้มีเยาะ
ที่สุด) นกเงือกเป็นนกที่กินผลไม้ถึง 150 ชนิด ใน ตปท. มีการวิจัยว่ากินถึง 500 ชนิด รัศมีการหากิน 150 กม. เคยพบว่า
บินไปถึงอุทยานแห่งชาติแม่วงศ์ จ. นครสวรรค์ ไกลถึง 800 กม. นกเงือกช่วยขยายพันธุ์ไม้ เพราะกินลูกไม้และบินไกล
แต่เจาะทำรังเองไม่ได้ ต้องอาศัยโพรงไม้ในธรรมชาติ ปัจจุบันเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายและอยู่ในบัญชีไซเตส มี
การวิจัยติดตามชีวิตตามตัวนกเงือก เมื่อปี 54 มีการสร้างแหล่งอาหารนกเงือกโดยปลูกต้นไทรเพิ่มในป่า มีการซ่อมโพรงรัง
โดยอาสาสมัครปีนต้นไม้สูง 40-50 เมตร ไปดูแลโพรงไม้ให้สภาพเหมาะสม นกเงือกตัวเมียจะเข้าอยู่ในโพรง แล้วใช้ดินปิด
ปากโพรงและกกไข่ พอไข่ฟักเป็นตัวนกตัวผู้จะเจาะโพรงให้ลูกเมียออกมาได้ เมื่อคู่ตายนกเงือกจะไม่หาคู่ใหม่ ทั้งนี้ ชาว
กะเหรี่ยงเองจะไม่นิยมล่านกเงือกเพราะถือว่านกเงือกหรือคูกูอยู่ได้ คนกะเหรี่ยงก็อยู่ได้ ที่นี้นกเงือกกรมช้างปากเรียบมี
จำนวนหลักร้อย สำหรับใครที่สนใจเดินทางมาท่องเที่ยวโดยเฉพาะช่วงเดือนสิงหาคมนี้จะมีประเพณีกินข้าวห่อของชาว
กะเหรี่ยง ซึ่งจะเป็นการรวมตัวกันของญาติพี่น้องที่อาศัยต่างถิ่นกลับมาบ้านเพื่อร่วมประเพณีนี้ การเดินทางขึ้นบ้านบาง
กะมาต้องใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อ ส่วนการไปยังผานกเงือกใช้เวลาเดินเท้าไปร่วมสองชั่วโมงครึ่งผ่านป่าที่อุดมสมบูรณ์
และทางเขาลาดชันทั้งนี้นักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถติดต่อได้ที่อำเภอบ้านคาโดยเฉพาะการเดินทางไปยังผานกเงือก
เพราะต้องจำกัดการขึ้นเพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนธรรมชาติเกินไป

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ ณ แหล่งเรียนรู้บ้านบางกะมา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning) โดยบูรณาการองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วัฒนธรรม ประเพณี และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน กระบวนการเรียนรู้เริ่มจากการเตรียมความพร้อม โดยครูหรือวิทยากรแนะนำประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบางกะมา ความเป็นอยู่ของชาว กะเหรี่ยง ความสำคัญของลานวัฒนธรรมชุมชน ประเพณีผูกแขนเรียกขวัญกินข้าวห่อ และประเพณีบุญกินข้าวใหม่ ซึ่งเป็นประเพณีที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคน ครอบครัว ชุมชน และธรรมชาติ รวมทั้งอธิบายบทบาทของชุมชนในการ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากนั้น ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ศึกษาภายในชุมชน โดยเรียนรู้ จากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมการสังเกต การสัมภาษณ์ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และการปฏิบัติจริง เช่น การเรียนรู้วิถีการทำไร่หมุนเวียน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน การทอผ้าพื้นเมือง การทำอาหารพื้นถิ่น และการเรียนรู้เครื่องดนตรีและการละเล่นของชาวกะเหรี่ยง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ คุณค่าของภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่ม โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการอนุรักษ์ป่าไม้ พร้อมวิเคราะห์บทบาทของชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และเสนอแนว ทางการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่กับคนรุ่นใหม่ ผ่านการจัดทำแผนผังความคิด รายงาน หรือสื่อสร้างสรรค์ เช่น แผ่นพับ อินโฟกราฟิก และคลิปวิดีโอ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบ้านบางกะมา หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้เรียน ร่วมกันสรุปองค์ความรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ความสำคัญของการอนุรักษ์ประเพณี และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน การประเมินผลใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม การประเมินผลงาน การ นำเสนอผลการเรียนรู้ การตอบคำถาม และการสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียน เพื่อประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์